

ORTA ASYA - JAPON MÜNASEBETLERİ

Gülçin Çandarlıođlu

Bilindiđi gibi Japonya bir adalar ülkesi, Japonlar da bağımsızlıklarına çok düşkün, cesur, savaşçı bir millet. Japonya'ya hâkim olmak isteyen bir hükümdarın büyük bir filoya, becerikli askerlere ihtiyacı vardı.

Tarih boyunca Orta Asya'ya hâkim olan bozkır kabileleri iyi süvari olmakla beraber iyi denizci değillerdi. Bu sebeble Japonya'yı vergiye bağlama teşebbüsleri başarısız olmuştur.

Cengiz Han'ın oğullarından Kubilay hâkan olduktan sonra devlet merkezini Hanbalık (bugünkü Pekin)'a nakletti. Çok geçmeden Kore hâkimiyet alanı içine girdi. Japonya'ya bu kadar yaklaşmış olmak ve dünya hâkimiyeti isteği Kubilay'ı bu konuda harekete geçirdi. Japonya'ya birçok sefer yapıldı.

Kubilay'ın yanında uzun zaman kalan meşhur İtalyan seyyahı Marco Polo bu seferlerden eserinde uzun uzun bahsetmiştir. Bu seyahatnâmenin birçok dilde tercümesi bulunmaktadır.

Çinliler Kubilay ve oğullarının saltanatına Yuan adını vermektedir. Japon seferlerinin en tafsilâtlı hikâyesini de *Yuan tarihinde* bulmaktayız.

Kubilay Kağan hakkında tez hazırlarken kısa bir özetini yaptığımız bu bölümün, bu konuda çalışacaklara iyi bir hizmet olacağı düşünülmesiyle bu makalede tamamını aynen tercüme ettim. Tercüme de Mathew transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

Büyük bir ihtimalle ilk Orta Asya - Japon münasebetleri diyebileceğimiz bu seferlerin hikâyesi şöyledir :

Hsin Yuan hsi (Yeni Moğol tarihi) C. 250, Japon kısmı.

Japonya bir ada memleketidir. Sung sülâlesinden önce de Japonlara âit malumat vardır. Kubilay Chun T'ung'un ilk senesinde (1260) Kore veliâhdı olan Tan isimli birisini Kore kralı ilân etti ve onu kendi memleketine gönderdi. Bunu böyle yapmasındaki maksat Kore vasıtasıyla Japonya ile temasa geçmekti. O zaman Japon imparatorunun ismi Kao Shan'dı. 1267 senesi sonbaharı 8. ayda Kubilay Han Japonya'ya elçi olarak gidebilecek şahısları seçti. Millî Müdâfaa Vekili Hei Tê'yi tam saiâhiyetli baş elçi, teşrifat ve irtibat bakanı Yin Hun'u muavin elçi olarak tâyin etti. Bunları Kore kralına takdim edilecek bir mektupla Kore'ye gönderdi. Mektupta şunlar yazılıydı : «Sizin memleketinizden buraya gelen Chiao Yi isminde birisi bize Japonya'nın sizin memleketiniz ile çok yakın komşu olduğunu söyledi. Onların kanun, nizamname ve siyâsetlerinin çok inkişaf etmiş olduğunu Han ve T'ang sülâlelerinden beri Japonya'dan Çin'e elçiler gelmekte olduğunu ve aradaki temasın devam ettiğini söyledi. Ben bundan dolayı Hei Tê ve başkalarını elçi olarak Japonya'ya gönderiyorum. Arzum, Japonya ile dostluk münâsebetleri tesis etmekten ibarettir. Zatı âlinizden onlara rehberlik ederek onların memleketine kadar varabilmelerine ve şark ile münasebetimizin tesis edilmesine ve bizim şan şeref ve faziletimizin oraya kadar yayılmasına yardımcı olmanızı rica ederiz. Bu vazifeye sizi uygun buluyorum. Fırtına tehlike ve zorlukları ileri sürerek Japonya ile iyi münasebet tesis etmenin imkân dahilinde olmadığını ve Japonların bizim arzumuza uymıyacağını ve göndermiş olduğunuz elçileri kabul etmeyeceğini ileri sürerek ve bahane ederek bu vazifeyi yapmamazlık etmeyin. Sizin samimiyetinize ve sadakatinize güveniyorum. Zahmet verdiğim için özür dilerim».

Kore kralı Chê başbakan yardımcısı Sung Ch'ün-p'ai ile Chin Tsan'ı elçi olarak tâyin etti. Kubilay tarafından gelen baş elçi Hei Tê'ye rehberlik etmek vazifesini verdi. 1268'in ocak ayında hep beraber yola çıktılar. Kore'nin Chü-chê kazasının Sun-pien-p'u mıntıkasına vardıkları zaman kasırga ve fırtınalardan korkarak geri döndüler. Bunun üzerine Kore kralı Chê başbakan yardımcısı Sun Ch'ün-

p'ai'ı Kubilay Kağan'ın elçisi Hei Tê ile birlikte Kubilay Han'ın yanına gönderiyor. Bunlarla bir mektup da gönderiyor : «Sizin bana Japonlarla iyi münasebet tesis etmek için verdiğiniz vazifeyi yerine getirmek için benim çok yakınım başbakan yardımcısı olan Sun Ch'ün-p'ai bu işle vazifelendirdim. Göndermiş olduğunuz elçi ile beraber Japonya'ya gönderdim. Fakat bunlar Chü-chê kazasına vardığı zaman uzaktan Tui-ma-tao adasına bakmışlar Okyanus içinde binlerce km. mesafeyi fırtına ve kasırgaların kaplamış olduğunu görmüşler ve bu durumu büyük bir tehlike telâkki etmişler. Bundan dolayı elçiler vazifesinde muvaffak olamamışlar. Bu sebepten sizin buyurduğunuz vazifeyi ifa etmem mümkün olmadı (V, 2). Yolların böyle olmasından maada Tui-ma-tao adasına varıldığı takdirde bile bu ada sakinleri vahşi kanun ve nizama uymayan kimseler olduğu için giden elçiler orada bir tehlike ile karşılaşmış öldürüldüğü takdirde ben müşkül duruma düşecektim. Bundan başka Japonlar bizimle hiçbir zaman iyi münasebette bulunmamıştır. Yalnız Tui-ma-tao sakinleri zaman zaman ticaretle bizim Chin-chu mıntıkasına gelip giderlerdi. Ben zatıalinizin sayesinde tahta geçtiğimden beri sizin büyük iltifat ve iyiliğinizi gördüm. 30 senelik harpten sonra ancak şimdi az çok istirahat kavuşup zatıaliniz sayesinde sukûnete kavuşmuştuk. Ben sizin bu iyiliğinize mukabil bir hizmet yapmak isterdim. Sizin bu defa buyurduğunuz bu hizmet benim için büyük bir fırsattı. Fakat kalbimde taşıdığım bu hisleri böyle bir tehlikeden dolayı ifa edemedim. Size bağlılığımıza ve yazdıklarımın doğru olduğuna Allah şahidimdir».

Kubilay bu mektubu okuduktan sonra Kore kralı Chê'nin böyle bahaneleri ileri sürerek vazifesini yapmamış olduğundan dolayı ona kızdı. Aynı sene 8. ayda Kubilay Hei Tê'yi bir mektup ile tekrar Kore kralına gönderdi. «Bundan evvel Japonya ile münasebet tesis edilmesi için elçi göndermiştim. Bu vazifeyi size vermiştim. Fakat sizin elçileri hiçbir iş yapmadan geri göndereceğinizi ummamıştım. Siz Japonlar ile iyi münasebet tesis edildiği takdirde zarar geleceğini düşünerek böyle bahaneler uydurmuşsunuzdur. Merkez de benim yanımda olan Kore'liler çoktur. Sizin maksadınızın ne olduğunu iyi biliyorum. Bundan maada bir imparatorun emri ihmal edilemez. İnsanların samimi ve sadık olmaları lâzım. Siz her zaman vazifeden kaçmak için bahaneler buluyorsunuz. Sizin bu hareketinizi düzeltmeniz ve af dilemeniz lâzım. Ben bugün Japon meselesini tekrar size

havale ediyorum. Sizin benim maksadımı iyi anlamanız lâzım. Benim gayemi ve emrimi Japonlara ulaştırın ve muhakkak surette bir netice elde etmeğe gayret edin». Kore kralı mütereddit bir vaziyette kaldığı zaman Koreli Li Tsan-yun isimli bir adam Kore kralına bir müracaatta bulundu. Müracaatında Hei Tê'nin yapacağı vazifeyi ifa edeceğini bir müddet bekledikten sonra Japonların bizimle münasebet tesis etme temayülünü görürsek onları himâyemize alıp devletimize dahil edelim. Şayet Japonlar bizimle temasa geçmek istemezlerse biz onlara yabancı muamelesi yapalım. Japonların samimi olup olmadığını anlayalım dedi. Kore kralı Li Tsan-yun'u Kubilay Han'a bir mektup ile gönderdi. Mektubunda önce yazdığı şeylerden bahsetmedi. Fakat kendisinde bir korku vardı. Hei Tê onun maksadını anladıktan sonra geri döndü. Li Tsan-yun Kubilay Han'a yazdığı mektupta «Ben bu vazifeyi ifa etmek için buraya gelmiş bulunuyorum. Şayet imparator benim teklifimi kabûl ederse dünya için faydalı bir iş yapmış oluruz. Şayet teklifimi kabûl etmezseniz de bir şey kaybetmezsiniz». O zaman Li Tsan-yun ile Fan Fu iki kişi müsamaha ile karşılandı. Kore kralı Chê mecburiyet karşısında Fan Fu'yu Kubilay Han'ın mektubu ile elçi olarak Japonya'ya gönderdi ve kendisi de Japon hükümdarına bir mektup yazdı. «Bizim memleketimiz büyük Moğol devleti ile münasebet tesis ettiği birkaç sene oldu. Kubilay Han akıllı ve geniş gönüllü bir imparator olup, bütün dünyayı bir âile saymaktadır. Güneş nuru ve ay ışığı gibi onun şanı, şevketi ve faziletinden istifade etmekteyiz. Bugün sizin memleketiniz ile iyi münasebet tesis etmeği arzuluyor (V. 3). Benim bu işe vasıta olmamı istedi. Ben iki memleket arasındaki yolun çok fırtınalı ve tehlikeli olduğunu ileri sürerek bu vazifeyi yapamamıştım. İmparatorun arzusu kesin ve kati olduğundan kendi yakınlarından Fan Fu'yu Kubilay Han'ın mektubu ile beraber size gönderiyorum. Bunun vazifesi 2 devlet (Japonya-Çin) arasındaki dostluk münasebeti tesis etmekten ibarettir. Bundan beklenen başka bir menfaat yoktur. Çünkü Kubilay Han'ın sizin memleketiniz ile dostluk münasebeti tesis etmekteki maksadı, sizin memleketinizi vergiye bağlamak değil, memleketinizin Moğol imparatorluğu hududu haricinde kalmasını istememesinden ibarettir. Şayet memleketiniz iyi münasebet tesis ederse, Kubilay Han'dan iyi menfaat ve muamele görecektir. Eğer siz bir elçi göndererek bizim tarafları (Moğol devleti) tetkik ettirirseniz nasıl olur? Lütfen bu teklifimizi mutâlâa buyurmanızı rica

ederiz». Fan Fu Japonya'ya vardı, hükümet konağında misafir olarak kalıyor, 5 ay orada kalıyor ve kendi memleketine hiçbir haber ulaştıramadan boş elle geri dönüyor. Fan Fu'nun Japonya'ya gittiği zaman Japonya hükümetinde genç başkumandan Wei K'an'ın himayesinde Japon imparatoru Shih Tsung'un yeniden tahta geçtiği zamanlara tesadüf etmişti. Kore kralından gelen mektubu nezaketsizlik sayarak cevap vermedi. Ve Kubilay'a elçi göndermedi. Kore kralı Li Tsan-yun'u Kubilay Han'ın huzuruna gönderdi. Bu defa Kubilay Han Li Tsan-yun'a şu sözleri söyledi : «Ben sizin devletinizi kendi devletimden sayıyorum. Sizin devletinizin başına bir felâket geldiği zaman ben yardım etmeden duramam. Ben bize bağlı olmak istemeyen memleketleri askerî kuvvetle feth edeceğim. Bunun gibi askerî faaliyetlerimize sizin de askerî yardımda bulunmanız tabii bir vazife sayılır. Sizin devletiniz 1000 adet harp gemisi yaptırın. Her biri 3-4 bin Ton piring taşıyabilecek büyüklükte olsun. Hava durumu iyi olduğu zamanlar 2-3 gün içerisinde Japonya'ya varılabilir. Siz döndükten sonra bunu Kore kralına anlatın» dedi.

Sonbahar 7. ayda Kore kralı Fan Fu'yu bir mektup ile Kubilay Han huzuruna gönderdi. Mektubunda «Bundan önce siz beni Japonya ile temasa geçme vazifesi ile vazifelendirmiştiniz. Ben vezirim Fan Fu'yu sizin, benim mektubum ve bir miktar hediye ile Japonya'ya gönderdim. Elçimiz onların hududuna vardığı zaman onlar tarafından kabûl olunmadı. Japonya'nın batı hududundaki hükümet konağında 5 ay kaldı. Ve iyi misafir edilmedi. Mektupları onlara vermişse de onlardan bir cevap alamadan ve bu sebepten vazifesini yapamadan geri geldi. Sizin bana buyurduğunuz vazifeyi yerine getiremediğimden dolayı çok huzursuzluk içindeyim».

9. ayda Kubilay tekrar Hei Tê ile Yin Yün'ü mektup ile Japonya'ya gönderdi. Ve Koreliler refakat ettiler. 1270 senesi mart ayında Tui-ma-tao adasına vardılar. Ada sakinleri elçi Hei Tê ve maiyetini kabûl etmedi. Hei Tê kızıp onlarla kavga etti. Ada sakinlerinden T'a-ssu-lan, Mei-ssu-lan, Mei-ssu-lan adında iki adamı esir alıp geri döndü. Nisan ayında Hei Tê ve Yin Hun Kubilay Han'ın huzuruna çıktı ve getirdikleri iki esiri Kubilay Han'a takdim etti. Kubilay Han fevkalâde memnun kalarak» (V. 4) esirlere sizin devletinizin Çin ile çok eski zamanlardan beri münasebette olduğunu biliyoruz. Bu gün sizin devletinizin kralını ziyaretime davet etmemdeki maksat

zorla sizleri boyun eğdirmek değil, sadece bizden sonra gelen nesiller için iyi bir çıkış açmaktan ibarettir». dedi. Bu iki esire büyük iltifatlarda bulundu ve iyi muamele etti. 6. ayda Kubilay Kore kralına bu iki esiri geri göndermesi için emir verdi ve bu esirlerin elinden Japonya'ya bir mektup da gönderdi. Fakat bu giden Japonlardan da bir haber gelmedi. 1271 aralık ayında Kubilay Hsien Shi eyâleti vâlisi Ch'ao Lan-pi'yi 3000 asker ile Japonya'ya tam salâhiyetli elçi olarak göndermek ister. Fakat Chiao Lan bu kadar çok asker göndermenin lüzumu yoktur, sadece imparatorun mektubu ile 24 memurun beraberce gitmesi kâfidir diyor. Bu adam 1272 yılı 9. ayda Kore kralının refakatine koştuğu tercüman Hsü Ch'in-chi ile birlikte Japonya'nın Chu adındaki bir yerine varır. Sahildeki Japon memurları bu gelenlere hücum etmek isterler. Chiao Lan gemisinden sahile çıkarak ne maksatla geldiğini anlatır. Chiao Lan ve maiyeti sahilde ahşap evlerde ve sıkı asker kontrolü altında kalıyorlar. İkinci günü Chu'nun kumandanı Hên-yüan-chi-tsé askeri ile beraber bunların yanına gelip müşkülât çıkarır ve Kubilay Han'dan getirdiği mektubu ister. Chiao Lan gelen kumandana imparatorun gelen mektubun bizzat imparatora verilebileceğini ve vasıta ile gönderilemeyeceğini söyledi. Japon kumandanı bunun üzerine başka bir çareye başvurmadı. Aradan birkaç gün geçtikten sonra kumandan Chi-tsé tekrar Kubilay'ın elçisinin yanına gelip ona «bizim memleketimizin T'ai-t'sai-fu mntikasının doğu kısmına çok eski zamandan beri hiçbir devletin elçisi gelmemiştir. Bu defa ilk olarak sizin memleketinizden elçiler gelmiş bulunuyor. Madem ki siz Kubilay'ın mektubunu bana vermek istemiyorsunuz, ben nasıl sizin elçi olduğunuza inanabilirim» dedi. Bunun üzerine Kubilay'ın elçisi Chiao Lan ona kendisinden önce Sung sülâlesinin imparatoru Wên Tê (589-600)'nın Pei Ch'in isimli bir elçiyi Japonya'ya gönderdiğini ve Japon kralının bu elçiyi büyük bir debdebe ile karşılayıp huzura kabûl ettiğini ve T'ang sülâlesi imparatoru T'ai Tsung (627-640)'un gönderdiği elçilerin de Japon kralı tarafından kabûl olduğunu söyledi. Ve kendilerinin nasıl olup da ilk defa gelen elçiler olarak telâkki edildiğini sordu. Kubilay Han'ın elçisi Kubilay'ın mektubundan bir kopya çıkartıp verdi. Fakat Japon'lardan yine hiçbir cevap gelmedi. Japon kumandanı askerlerine Kubilay'ın elçisini Tui-ma-tao adasına götürmeleri için verdi. Kubilay'ın elçisi gelen askerleri red etti ve onun emrini dinlemedi. Buradaki Japon muhafız kumandanları Kubilay elçisinin bu

tavrı hareketinden telaşa düştü. İkinci günü Japon kumandanı durumu idare etmek için Kubilay elçisi ile şahsi bir anlaşıma yaptı ve Mei Ssu-lan adında bir şahıs başta olmak üzere 12 adamı yalandan Japonya elçileri imiş gibi göstererek Kubilay'a gönderdi. Kore kralı Chan To isminde bir memurunu bu elçiler ile birlikte Kubilay'a gönderdi. Kubilay Chan To'yu huzuruna kabûl etti. Ona ziyafet verdi, iyi ağırladı. Chan To Kubilay'a «Chiao Lan-pi bizi size gönderdi. Geçen sene 9. ayda Japonlardan Mei Ssu-lan ve bir kaç kişi T'ai-t'sai-fu isimli yere gelip buradaki muhafız askerlere (V. 5) Korelilerden duyduğumuza göre Kubilay'ın ordu gönderip Japonya'ya taarruz edeceğini duymuştuk diye söylemişler. Fakat şimdi anlaşıldı ki, Kubilay Han iyi tabiatlı bir adam olup, kan dökülmesini hoş karşılamıyormuş. Hattâ ilk önce mektupla beraber elçi göndermiş. Fakat burası merkezden çok uzak olduğundan dolayı önce vekil göndermiş bulunuyor. Chiao Lan-pi kendisi orada kalarak beni Mei Ssu-lan ile birlikte sizin yanınıza gönderdi» dedi. Kubilay Han Chan To'nun söylediği bu sözlerden şüphe ederek Maarif Bakanından bunların durumunu tetkik edip bildirmesini ister. Tetkik edenlerden Yao Shu ve Hsü Hên isimli memurlar bu gelen elçilerin doğru söylediğini, bizim asker gönderip tecâvüz etmek niyetimiz olup olmadığını ve bizlerin askerî durumunu öğrenmek niyetiyle bunları elçi olarak göndermiş olduğunu, bunlara iyi muamele edilmesi icap ettiğini ve bir müddet Kubilay Han'ın huzuruna kabûl etmemesinin faydalı olacağını söylediler.

1274 mart ayında Chiao Lan-pi tekrar Japonya'nın T'ai-tsai-fu ismindeki yerine varır. Fakat Japonlar kabûl etmediler. 6. ayda Chia Lan-pi Kubilay Han'ın yanına döndü. Kubilay Han ondan vardığı yerde olup biten işleri sordu. Chiao Lan-pi Kubilay'a «ben T'ai-tsai-fu'ya bir kaç defa vardım. Hiç birinde onlar bana hürmet göstermedi. Hattâ nezaketsiz hareketlerde bulundu. T'ai-tsai-fu'nun kumandanı benden sizin mektubunuzu zorla almak istedi. Ben ona bu mektubun Japon kralına bizzat verileceğini söyleyerek vermedim. Aramızda dört defa gidip gelme oldu. Hattâ bir defasında asker getirip beni tehdid etti. Ben yine mektubu vermeden onun bir kopyasını çıkartıp verdim. Bunun üzerine büyük kumandanın 10.000 askeri ile gelip benden bu mektubu isteyeceğini bağırarak söyledi. Ben ona Japon kralını görmedikçe benim başımı kesseniz bile bu mektubu size veremem dedim. Japonlar benim kolay kolay baş eğmiyece-

ğimi anladıktan sonra 12 adamı elçi olarak sizin huzurunuzla gönderdiler» dedi. Kubilay Han Chiao Lan-pi'ye siz vazifenizi yapmış olduğunuz benim için bir utanma vesilesi olmadığınız dedi. Chiao Lan-pi Japonya'nın memuriyet ünvanları, devlet rejimi, devlet teşekkülleri, vilâyet kaza isimleri, kabileler, halk örf ve âdetleri hakkında bir rapor hazırlayıp Kubilay Han'a takdim etti. Kubilay Han ona Japonya'ya ordu göndersek nasıl olur diye sordu. Kubilay'a cevaben Chiao Lan-pi savaş yapıldığı takdirde bu işin çok pahalıya mal olacağını ve çok kurban vermek icab ettiğini ileri sürerek Japonya'ya karşı bir askerî harekete girişilmemesi tavsiyesinde bulundu. Kubilay Han bunun tavsiyesini kabul etmedi.

11. senesi (1275) ocak ayında Japon imparatoru Chu-kiu Shen-t'ien imparatorluk mevkiini kendi oğluna devreder. Kubilay Han 11. senesi mart ayında kendi vâlisi Chên Tu ve Kore başkumandanı Hun Ch'a-ch'u'yu Japonya'nın işgali için gönderilecek ordunun başına komutan tâyin eder ve 7. ayda bu komutanları 15.000 asker 900 askerî gemi ile Japonya üzerine gönderir. Aynı zamanda Kore'nin de bunlara yardımcı olarak 7600 asker vermesini ister. 8. ayda Mareşal Hut Tun muavinleri Hun Ch'a-ch'u, Lio Fu-hên Kore'ye varır. Kore devleti Kubilay Han tarafından gönderilen bu orduya (V, 6) yardımcı olarak Kore komutanı Chin Fan-ch'ên'in komutasında 8000 asker verir. Bu iki ordu birleşerek Hê-fu denilen yerden Japonya'nın Tui-ma-tao adasına taarruz eder. Japonya'nın burada bulunan ada kumandanı Yün-tsun-tsu-ko bir taraftan 8000 askerî ile Kubilay Han'ın askerine karşı savaşırken diğer taraftan Kubilay Han'ın askerine elçi ve tercüman gönderip onlardan bu adaya ne maksatla taarruz ettiklerini sorar. Mareşal Hu Tun gelen elçilere hiç bir cevap vermeden adaya çıkar. Japonlar ile savaşarak ada komutanını öldürür. Ho Tun bu adayı işgal ettikten sonra Yi-ch'i-tao adında diğer bir adaya taarruz eder. Bu adada bulunan Japon kumandanı Fin Ch'in-kae mağlûp olarak Yin-ch'in şehrine kaçır. İkinci günü Yin-ch'in şehri de Moğollar tarafından işgal edilerek Japon kumandanı öldürülür. Mareşal Ho Tun üç adayı işgal ederken ahaliyi katliam eder. Kadın ve kızları toplatıp gemilere bağlayarak işkence ettirir. Japonlar mağlûbiyet ve gördüğü bu kötü durumdan dolayı büyük bir korkuya düşer ve Japon hükümeti Moğollara karşı hudud bölgelerini tahliye etmek için 12.000 asker gönderir. İki tarafın ordu-

ları Po-tu denilen yerde karşılaşır. Kubilay'ın komutanları yüksek bir tepenin üstüne çıkıp bağırarak ve davul çalmak suretiyle ordusuna kumanda eder. Ve Moğol askerleri Japon askerlerini muhasaraya almaya uğraşır. Aynı zamanda Kubilay'ın topçu askerleri de harekete geçip Japon askerlerinin çoğunu öldürür. Japon askerleri bu defa da mağlûp olarak kaçır. Mareşal Ho Tun Chin-chin denilen bir yere varıp buradaki Japon komutanı Ch'ao-ch'i K'an-ch'in ve Ch'ue Hui orduları ile Hsi-pan ve Pan-tao-yen denilen yerlerde savaşır. Ve Japonları mağlûp eder. Japon komutanı Ch'ue Hui'nin oğlu Chin Tzu-chün iyi nişancı olduğundan Kubilay komutanlarından Lio Fu-hên'ı attığı okla atından yere düşürür. Mareşal Ho Tun ordusunu orman içine çekerek yeniden savaşmağa hazırlık yapar. Bu defa mareşal Ho Tun bütün kumandanları gemiye toplayıp kendi aralarında istişare eder. Toplantıda Kore komutanı Chin Fan-ch'in bizim askerlerimiz sayıca az olsa bile düşmanın toprakları içine girmiş bulunuyor. Şimdi bizim için savaş devam ettirmekten başka çare yoktur. Çok eski zamanda bizim durumumuza düşen Mu Mên adındaki bir kumandan da savaş devam ettirmeğe mecbur kaldığından ordunun geri çekilmesine imkân bırakmamak için ordusunu sahile getiren bütün gemileri yaktırmıştı. Biz de bu şekilde hareket edelim, dedi. Mareşal Ho Tun bu fikre karşı savaşta düşman tarafın kuvvetini hesaba katarak hareket etmek lâzım. Kuvvetli düşman ile savaşılmaz. Zayıf düşman ile savaşılır. Bizim bu yorgun askerler ile düşman toprakları içinde daha da ilerlememiz akıllıca bir hareket olamaz der. Kumandanlardan Lio Fu-hên'in aldığı ok yarısından dolayı durumu kötülebilir ve ilk önce kendisi ordusu ile beraber geri çekilmek istediğini bildirir. Savaş bırakıp kendi başına geri çekilen Lio Fu-hên'in ordusu denizde yağmur ve fırtınaya tutulup gemileri taşlara çarparak parçalanır. Bu hâdiseden sonra mareşal Ho Tun'un kendisi ve diğer komutanlar da Japonya'dan geri çekilir. Kubilay Han bu defaki askerî faaliyetinden 12. senesi şubat ayında teşrifat veziri Tu Shih-chun millî müdafaa veziri Hé Wê-nao ve askerî müşavir Sadrettin'i mektup ile Japonya'ya elçi olarak gönderir ve Japonya ile iyi münasebet tesis istediğini bildirir. Bu elçi heyetine Kore'li Shu Tsên 30 kişilik bir heyet ile refakat eder. Bu heyet (V, 7) nisan ayında Hsi-chin denilen yere varırlar. 8. ayda Japonların hudud bölgesindeki T'ai Tsai-fu idâresinin bulunduğu yere gelir. Burada Japon muhafız komutanı bunları karşılayıp Liang-san denilen yere gönderir.

9. ayda buradaki Japon vâlisi Pai-t'iao Hsi-tsun Kubilay Han tarafından gönderilen heyetin hepsini öldürdü. Kore heyetinin başkanı Shu Tsên'in başını keserek ağaca astı.

14. senesi (1278) Japon tüccarları demir satın almak için altın para ile Çin'e gelir. Kubilay Han da Japon tüccarlarının Çin'e gelip ticaret yapmasına müsaade eder. Ticaret için gelen Japon tüccarları Çin'de eski Çinli Sung devletinin inkiraza uğradığının, yerine yabancı Moğol hükümetinin kurulduğunun farkına varır.

15. senesi (1279) 7. ayda Kore kralı Ch'ün Kubilay Han'ın ziyaretine gelir. Bu ziyareti sırasında Kubilay Han'a Japonya küçük bir adacıktan ibarettir. Fakat bu adaya giden yollar çok tehlikeli olduğundan Japonlar size itaat etmek istemiyor. Hattâ göndermiş olduğunuz orduya karşı gelmiştir. Eğer siz müsaade ederseniz ben gemi yaptırıp erzak topluyarak Japonlara karşı kendi başıma savaşıbilirim der. Kubilay Han da onun bu fikrine cevaben «siz Kore'ye döndükten sonra vezirleriniz ile iyice istişare edip, asker göndererek Japonlar ile savaşınız» dedi.

16. senesi (1280) 6. ayda Kubilay Han Çinli komutanlardan Fan Wên-hu, Japon rahibi Lin Ku ve tercüman Lin Kuang'ı mektup ile Japonya'ya elçi olarak gönderir. Bu elçiler Pu-tun denilen bir yere vardığında hepsi Japonlar tarafından öldürülür. 7. ayda Doğu Sung devletine mensup olan vezirlerden biri Çin'den Japonya'ya kaçarak Japon hükümetine Çin'de eskiden Çinlilerin hâkim bulunduğunu, Sung devletinin Moğollar tarafından yıkıldığını ve Çin'e hâkim olan Moğolların Japonya'ya da istilâ etmek için askerî hazırlığa girişmiş olduğunu anlatır.

17. senesi (1280) şubat ayında Kubilay Han kendisinin gönderdiği elçilerin Japonlar tarafından öldürülmüş olduğu haberini duyar. Bu haberi duyan komutanlardan Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u Kubilay Han'dan Japonya'ya karşı savaş açılması için izin isterler. Kubilay Han bu kumandanlarına bir müddet beklemelerini tavsiye eder. 8. ayda Kore kralı Ch'ün tekrar Kubilay Han'ın ziyaretine gelir. Ve Kore askerlerinin Japonlara karşı savaşmağa hazır olduğunu bildirir. Bu defa Kubilay Han'ın emri ile kumandan Yi Tu ve Hun Ch'ch'u savaş plânını hazırlar. Hun Ch'a-ch'u Kubilay Han'a «eğer bu defa Japonları mağlûp edemezsem bir daha sizin huzurunuz

gelmem. Ben elimdeki 40.000 Moğol, Koreli ve Çinli askerlerle Fu-hê'dan hareket edersem kumandan Fan Wên-hu 100.000 askeri ile Chan-nan dan hareket ederse ve bu iki orduyu Yi-chi-tao adasında birleştirerek buradan doğruca Japonya'ya karşı taarruza geçerse, Japonları bu defa muhakkak mağlûp ederiz» der. Kubilay Han veziri Ali Han'ı ve vezirlerinden Fan Wên-hu, Yi Tu, Hun Ch'a-ch'u, Baturı'yı Japonya'ya karşı savaşa gönderilecek ordunun başına Kumandan tâyin eder. 9. ayda Kubilay Han Yesudaar Sui Jên-chu isimli kumandanları deniz yolu ile yardımcı asker olarak gönderir (V. 8). Bunlardan başka muhtelif yerlerdeki Moğol askerlerini 10. ayda Japonya'ya gönderir. Fan Wên-hu'nun kumandasındakiiler önce hareket ederler.

18. senesi ocak ayında Kubilay Han Ali Han ve diğer kumandanları yanına çağırıp yeni emir ve talimat verir. Kumandan Hun Ch'a-ch'u Kore tarafından deniz askerleri doğu tarafından Japonya'ya taarruz eder. Kumandanlardan Fan Wên-hu müslüman topçu askerler için 2.000 at verilmesini istedi. Kubilay Han bunun talebini deniz askeri için atın ne lüzumu var diye red etti. Diğer taraftan Kore hükümeti Koreliler içinden 4.000 kadar okçu ve savaşçıyı para ile kiralayıp ve hapishanelerdeki mücrimleri toplayıp bunları yardımcı asker olarak Yi Tu'nun emrine verir. Kubilay Han Japonya üzerine gönderdiği komutanlarına bir mektup gönderdi. Mektubunda şöyle yazmaktadır. «Japonlar bizim her defa gönderdiğimiz elçilerimizi geri göndermediğinden bu defa biz onlarla savaşmağa mecbur kaldık. Fukarasız bir toprağa sahip olmakta mana yok. Ahali katliam edilerek boş bir toprağa sahip olmak istemiyoruz. Ben siz komutanların kendi aranızda birbirinize karşı samimi olmadığınızı biliyorum. Sizlerdeki bu tesanütsüzlük beni fazlasıyla üzüyor. Eğer bu tesanütsüzlük düşman tarafa duyulursa onlar bundan istifade etmeğe kalkar. Savaşırken sizlerin bir tek kişi gibi yek vücut olarak hareket etmenizi isterim. Bundan başka askerleri her zaman sıkı kontrol ve disiplin altında bulundurmak lâzım.» Mayıs ayında komutan Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u (V. 9) 40.000 asker, 900 gemi ile Japonların Tui-ma-tao ve T'i-ch'i-tao adalarına taarruz ettiler. Ada halkından 300 den fazla adam öldü. Bu ani taarruzdan korkarak dağa kaçan ada halkını tâkip ettiler. Orman içinde yaşayan halkı beraberinde taşıdığı küçük çocuklarının çıkardığı bağırma ve ağlama sesinin yardımı ile bularak yakaladıkları yerde öldürmüşlerdir. Japon ku-

mandanı Hsiao-êrh Chi-hsi birkaç 10.000 askeri ile Yi-chi-tao adasında Moğol askerleri ile savaşmış ise de ordusu mağlûp oldu. Kendisi de savaşta öldü. 6. ayda Tsê-hê-tao adasında vukubulan bir savaşta Kubilay komutanlarından Hun-Ch'a-ch'u esir düştü. Fakat Hun Ch'a-ch'u küçük bir rütbeli komutanın yardımı ile Japonların elinden kendisini kurtarıp tekrar savaş açmış ise de bu defa kendi ordusu mağlûp oldu. Savaş sırasında Kubilay Han'ın ordusunda hastalık peyda olup 3.000 den fazla adam bu hastalıktan öldü. Moğol askerleri Tsun-shan denilen bir yere yerleşip buradaki Japon vâlisi Hai Pai-t'iao'nun ordusu ile savaşır. Aynı zamanda burada deniz savaşı başladı. Moğol gemileri saf hâlinde durarak sağ tarafından Japon gemilerine ateş açtı. Japon gemileri ufak olduğundan Moğol gemilerine mukabele edemedi. Önden ve arkadan taarruza geçen Moğol gemileri Japon gemilerini tamamiyle mağlûp ederek geri püskürttü. Bu büyük mağlûbiyetten dolayı bütün Japonya'da büyük bir korku ve telâş başladı. Yiyecek ve içecek maddelerinin fiyatı yükselir, hayat düzeni bozulur. Bu zaman Japon imparatoru bizzat kendisi Pa-fan adındaki mukaddes tapınağına gidip dua ederek Tanrılarından yardım istedi ve Tai-hsin sarayında devlet menfaati için kendi canını bile feda edebileceğini ilân eder.

Aynı zamanda Kubilay'ın kumandanları kendi aralarında anlaşmalar. Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u Kore sahillerinden Yi-chi-tao adasına Fan Wên-hu Ch'ing-yüen muntikasından Fin-hu-tao adasına taarruz etmeği planladılar. Tasarlanan plân mucibince ilk dört tarafı su ile çevrili ve stratejik bakımdan emin olan Fin-hu-tao adasını işgal edip, Moğol askerlerini bu adaya yerleştirip küçük kayıklar ile Yi-chi-tao adasına haberci gönderip komutan Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u ile birleşerek Japonlara karşı umumî bir taarruza geçeceklerdi. 6. ayda Fin-hu-tao adasına gidip gelmesi kararlaştırılan Ali Han hastalığından dolayı bu adaya zamanında gelemez. Kubilay Han Ali Han'ın yerine kendisinin sol kol veziri olan Adahay'ı Japon cephesine başkomutan tâyin ederek gönderir. Başkomandan cepheye gidip gelmesinden evvel kumandanlardan Fan Wên-hu ve Li Yen ilk önce taarruza geçeceklerdi. Cephede olan Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u, Chan Nien ordusu ile, doğu yol ordusunu Yi-chi-tao adasında birleştireceklerdi. Fakat Chan Nien ordusu zamanında gidip gelmediği için cephe de olan kumandanlar «Biz bu askerlerimiz ile beraber ilk önce buralara geldik, birkaç defa savaşık, gemilerimiz de harap oldu. Er-

zakımız da bitti, şimdi ne yapmamız lâzım» diye Kore kumandanı Ch'in Fân-ch'in'den sorarlar. Bu adamda bir fikir beyan edemez. Aradan birkaç gün geçtikten sonra Kore kumandanı Chin Fân-ch'in öteki komutanlara Kubilay Han'ın emri üzerine 3 aylık erzak ile geldiğini, aradan sadece 1 ay geçmiş olduğunu daha 2 aya kâfi gelecek (V. 10) miktarda erzakın mevcut bulunduğunu, Chan Nien ordusu yetiştikten sonra taarruza geçilse bile geç sayılmıyacağını anlatır. Öteki kumandanlar da bu söze ses çıkarmadılar. Neticede Fan Wên-hu ve Li Yen 3500 gemi 1000 den fazla asker ile Tsê-nên-tao ve Tsê-hê-tao adalarına gelirler. Yi Tu ve Hun Ch'a-ch'u kendi orduları ile beraber bunları tâkip eder ve sıra ile Japonlara karşı taarruza geçerler. Savaşta Kubilay ordusuna âit gemilerden bir kısmı Japonların eline geçti. Ho Tu-k'ai ve diğer bir kaç kumandan savaş esnasında öldü. Kubilay Han'ın kumandanları bu defa Japonlar ile olan savaşın kendilerinin aleyhine cereyan etmekte olduğunu görerek bütün askerlerini Fi-ch'e-yun adasına geri çekmek istediler. Fakat bu adada yanardağ bulunduğu ve yanardağdan fıskıran lavlar deniz kenarındaki suları kaynattığından adaya yaklaşamadılar. Askerler lavın denizde meydana getirmiş olduğu manzaradan çok korktular. Lavların tesiri ile denizde yeşil kurtlar görünüyor ve kükürt kokusu duyuluyordu. Onlar şimdiye kadar böyle bir şey görmemişlerdi.

8. ayda denizde büyük bir fırtına koptu. Kubilay Han'ın gemilerinin çoğu suda kayboldu. Sol kol muavin mareşal Ali Timur da bir kaç gemi ve bir miktar asker ile beraber öldü. Yanardağdan fıskıran lavlar Fo-k'u muntikasına kadar yayıldı. Lav ve fırtınadan canını kurtarabilen bir kaç bin Kubilay askeri Yin-tao adasına gidip bozulmuş gemilerini tamir etmeğe başladılar. Fakat Japonlar bunları yakalayıp öldürdü. Fan Wên-hu ve Li Yen'in gemileri bozulduğundan Li Yen enkâzından bir tahta parçası ile kendisini kurtardı. Diğer kumandanlar da Kore'nin şimal tarafına kaçıp geldiler. İçlerinden önce geri çekilen vâli Chan Hsi kumandan Fan Wên-hu vezir Li Yen bir gemi ile Fi-ch'en muntikasına geldiler. Bunlardan vâli Chan Hsi gemiden ayrılmadan P'in-hu denilen bir yerde istihkâm kurdu. Kendisine âit gemilerin rüzgâr ve fırtınadan birbirine çarpıp bozulmaması için her geminin arasına 50 kadem boşluk bıraktı. Fakat diğer kumandanlar gemileri için böyle bir tedbir almadıklarından rüzgâr ve fırtınada birbirine çarpıp tamamiyle bozuldu.

Bu arada yalnız vâli Chan Hsi'ye âit gemiler sağlam muhafaza edilir. Bu durum karşısında kumandan Fan Wên-hu savaşı bırakıp Çin'e geri dönmek istedi. Fakat vâli Chan Hsi ona geride bıraktığı askerlerin çoğunun hastalandığını ve bir miktar askerinin esir düştüğünü, Japon toprakları içinde ve dağlarda askerlerinin sayısının epeyce çok olduğunu, onları bu perişan durumda bırakıp gitmenin doğru olmayacağını, geride kalanları kurtarmak için elde mevcut bütün kuvvet ile tekrar savaşmak lâzım geldiğini anlatır. Fan Wên-hu ve diğer kumandanlar Chan Hsi'nin bu fikrini kabul etmeden ona artık Kubilay Han'ın yanına dönelim. Bundan ne mesuliyet gelirse ben sorumluyum, sizler için hiçbir mesuliyet gelmez diyerek geri dönmekte ısrar eder. Neticede de elde kalan mevcut gemileri kendi aralarında taksim edip Fan Wên-hu geride kalmak isteyenleri bırakıp kendisi Çin'e döner. Dönmeden geride kalan askerlerin sayısı takriben 100.000 den fazlaydı. 8. ayda Fan Wên-hu Kore'ye gelerek elindeki bütün askerleri Hê-fu denilen yerde dağıtıp kendisi Kubilay Han'ın yanına gitti. Ona yalandan «Biz Japonya'ya vardık. Tai-tsai-fu denilen yere taarruz ederken büyük bir fırtına ile karşılaştık. Gemilerimiz bozulup büyük zayıat verdik. Ben gene savaşı devam ettirmek istemişsem de öteki kumandanlar benim sözümü dinlemedi. Hepsi savaştan vaz geçip beni yalnız bırakarak kaçtılar. Ben elimde kalan askerlerle birlikte Hê-fu denilen yere döndüm. Askerlerimin yapacağı başka bir işi kalmadığından hepsini dağıttım. Kendi evlerine gönderdim» diye rapor verdi.

(V, 11) Öte taraftan savaşmak için Japonya'da kalan Kubilay ordusu da tekrar savaşa girişmiş ise de gene mağlûp olup bir kısmı çekilir. Bir kısmı kaçır. Bu defa savaştan kaçanlardan bir kaç kişi Kubilay Han'ın yanına gelip ona «Kubilay'ın Japonya üzerine gönderdiği ordunun 7. ayda Fin-hu-tao adasına vardığını 8. ayda büyük bir fırtına ile karşılaşılıp büyük zayıat verdiğini kumandanların kendilerinin iyi gemileri alarak kaçtığını geride 100.000 den fazla askeri perişan durumda bıraktıklarını, bu kalan askerlerin kendi aralarından Chan Pai-hu adında birini kendilerine başkumandan seçtiğini ve onun kumandası altında ağaçlardan gemi yapıp dönmeğe hazırlanırken Japonların baskınına uğradığını yaptıkları gemilerin tamamıyla batırıldığını, Japonların 20-30 bin kadar askeri esir alarak Pa-cha-tao adasına götürüp öldürdüğünü, Kubilay askeri içinden yalnız Çinlileri af ederek köle yerinde çalıştırmakta olduklarını

anlatır». Aradan birkaç gün geçtikten sonra Japonya'dan kaçıp gelen askerlerden Mu Ch'in ve Wu Wang-wu'da Kubilay Han'ın yanına gelerek Japonya'da olup biten vakaları aynı şekilde anlattılar. Bunun üzerine Kubilay Han yanlış rapor verdiği için başta Fan Wên-hu olmak üzere birkaç kumandanı cezalandırdı. Yalnız vâli Chan Hsi'yi af etti.

Kubilay Han Japonya'yı işgal etmek fikrinden vazgeçmiyerek kumandan Adahay'ı Japonya'ya gönderilecek ordunun başına kumandan tâyin eder. Kumandanlar Kubilay Han'ı Japonya'ya taarruz fikrinden vaz geçirmek için çok uğraşmışlarsa da muvaffak olamıyorlar. Bu zaman Chan Nien vâlisi Japonya'ya yapılacak taarruzdan bir netice elde edilemeyeceğini etraflıca anlatıp Kubilay Han'ı bu fikrinden vaz geçirir.

20. senesi (1284) birinci ayda Kubilay Han tekrar Japonya'ya ordu göndermek için Adahay ve Kore kralını bu işle vazifelendirir. Topçu ve demircileri toplayıp lüzumlu silâh yaptırmasını emreder. Bir taraftan bu hazırlıklar devam ederken diğer taraftan Çin'in muhtelif yerlerinde isyanlar patlak verir. İsyan mıntıkasındaki kumandanlardan Ho Tu, Timur ve Manguday Kubilay Han'dan isyanları bastırmak için isyan mıntikasına acele ordu göndermesini talep ederler. Bu isyan dolayısıyla Japonya için yapılmakta olan hazırlık sukûta uğrar. Bu vakit Nan-hai'daki Fu-t-'ao-shih manastırının rahibi Ju Chi Kubilay Han'ın yanına gelerek ona «biz tekrar Japonlar ile savaşırsak çok can kaybımız olur. Japonların içinde de bizde olduğu gibi budistler, muallimler ve bilgi sahibi kimseler vardır. Onlar da bizim gibi kültürlü insanlardır. Fakat onlar kendilerinin küçük ve bizim büyük bir devlet olduğumuzu bilmiyorlar. Eğer siz isterseniz biz sizin mektubunuzla Japonya'ya elçi olarak gidelim. Sizin faziletiniz ve iyiliğinizden bahsederek onların kalbini kazanmaya uğraşırsak iyi ve samimi davranışla onları size bağlayabiliriz» diyerek savaş yerine sulh yolunu tutmasını tavsiye eder. Kubilay Han da onun fikrini kabul edip rahip Ju Chi ile Wang Ch'un-chi'yi bir mektup ile Japonya'ya elçi olarak gönderir. Bu elçiler Ağustos ayında Okyanus'u geçerken büyük (V, 12) fırtınaya yakalanıp ilerleyemeden ve üzerlerine aldıkları vazifeyi de yerine getiremeden dönüp gelirler.

21. senesi (1285) ocak ayında Kubilay Han tekrar rahip Ju Chi ile Wang Chi-kung'u Japonya'ya elçi olarak gönderir. Bu elçiler de-

nizde giderken Japon gemicileri tarafından yakalanırlar. Elçilerden Wang Chi-kung Japonlar tarafından öldürülür. Rahip Ju Chi de bir netice alamadan geri dönüp gelir. Bundan sonra Kubilay Han birkaç defa Japonya'ya ordu göndermek ve savaşmak istemişse de vezir vüzerâları müdahâle edip mani olur.

Kubilay ölüp yerine Timur geçtiği zaman saray vezirlerinin hepsi Japonlara karşı savaşmak fikrinden vaz geçilmesi lâzım geldiğini ileri sürerek yeni imparator Timur'u bu hususta ikna ederler. Ve bu tarihten itibaren Timur'u Japonlar'a karşı savaşmaktan vazgeçirirler.

Ta Tê 2. yılı Japon imparatorluk mevkiini oğluna devreder. Aradan bir yıl geçtikten sonra Chan-chie vâlisi Timur'u Japon'lara karşı savaşmağa teşvik eder. Fakat Timur da onun teşvikine önem vermeden budist rahip Po T'u ile Yi Sheng isminde birini Japonya'ya elçi olarak göndermek ister. Ve elçileri kendi huzuruna çağırıp «biz bundan evvel rahip Ju Chi'yi mektupla Japonya'ya elçi olarak göndermiştik. Onlar Japonlar ile anlaşacaklardı. Fakat yolda müşkülata uğrayıp geri döndüler. Ben babamın yerine imparator olduktan beri bize tâbi olan memleketlere çok iyi bakmaktayım. Zayıflarına yardım etmekteyim. Dünyada bize iltihak etmeyen hiçbir devlet kalmamıştır, diyerek elçilere Japonya'ya vardığı zaman Japon imparatoruna durumu böyle anlatmasını sadece babasının arzusunu yerine getirmek için bu teşebbüste bulunduğunu ve bunda başka bir kötü niyeti olmadığını, Japonlar Moğol devletine iltihak etseler bile Japon imparatorunun kendi halkı üzerinde gene imparator olarak kalacağını bildirmesini» söyledi. Bu elçiler Japonya'nın T'ai-tsai-fu mıntikasına vardığı zaman gene Japonlar tarafından yakalanıp esir edilirler. Sonunda bu giden elçilerden de hiç bir haber gelmedi. Ta Tê 5. yılı Japon imparatoru imparatorluk mevkiini veliahda devreder. Aralık ayında Moğollar 100 gemi ile Japonların Sa-mu-un Tao adasına taarruz etti diye bir şayia ortaya çıkmış ise de bu şayiannın aslı çıkmamıştır.

İmparator Hui Tsung zamanında Japonlar sahil boylarındaki Moğollara âit vilâyet vekazalara taarruz etmiştir.

23. yılı Japonlar Fin Chou mıntikasına baskın yapıp vâli Liu Hsün ile savaşmış ve mağîûp olarak geri dönmüşlerdir.